MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA III

Temat 1. **Różne literackie wersje mitu o Narcyzie.** Owidiusz *Metamorfozy* (fragm. *Baśń o Narcyzie),* Maria Pawlikowska-Jasnorzewska *Narcyz* – analiza i interpretacja porównawcza.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać 51 punktów)

Metamorfozy (fragm. *Baśń o Narcyzie*) **Punktacja: 0 lub 3**

Mit o Narcyzie (literacki wzorzec):

1. bohater: myśliwiec z Beocji, zakochany we własnym odbiciu w wodzie, 3
2. zdarzenia: Narcyz, odkrywszy cielesną doskonałość odbicia, pragnie jego bliskości, 3
3. idea: tragizm Narcyza: 3

3.1. w miłość Narcyza wpisana jest niemożliwość jej spełnienia (odbicie jest tylko „złudą oczu", miłość jest „kłamliwa"), 3

3.2. miłość odrywa go od fizycznej rzeczywistości (nie zapragnie już ani jedzenia, ani snu), 3

3.3. woli cierpieć niż utracić możliwość widzenia doskonałej złudy (skazany na cierpienie), 3

Kształt literacki:

4. utwór epicki, 3
5. 3-osobowa narracja (relacja), 3
6. baśniowość świata przedstawionego (próba interpretacji tytułu): 3

6.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3

np.:

- poetyckość opisu,
- idealizacja bohatera (opis wyglądu),

7. wysoki (bogaty) styl, podkreślający idealizację świata przedstawionego: 3

7.1. za wskazanie co najmniej jednej cechy stylu 3

- emocjonalność narracji i wypowiedzi bohatera (wykrzyknienia, zapytania apostrofy do słuchaczy),
- hiperboliczne porównania i metafory,
- liczne epitety,
- wyliczenia,
- animizacje i personifikacje,
- paralelizm składniowy,
- zestawienia z bogami greckimi.

Narcyz

Reinterpretacja mitu:

8. historia mityczna zaznaczona wprost w tytule (znajomość mitu – niezbędny kontekst), 3
9. sytuacja liryczna: młodzieniec przegląda się w wodzie, 3
10. motyw zakochania się w sobie (młodzieńczość, zapatrzenie), 3
11. koloryt lokalny - sadzawka zamiast jeziora, rozmaryny, 3
12. idea: próba odnalezienia w sobie przyczyn odrzucenia przez innych (motyw alienacji, osamotnienia), 3
13. konteksty:

13.1. możliwy: teoria psychoanalizy, 3

13.2. inne (np. malarskie, literackie), 3

Kształt literacki:

14. utwór liryczny (liryka roli), 3
15. 1-osobowa wypowiedź (liryka wyznania), 3
16. miniatura poetycka (czterowiersz), 3
17. zwięzłość, lapidarność (jedno zdanie, oszczędność słów), 3
18. dramatyzm uczuć bohatera lirycznego oddany przez:

18.1. za wskazanie co najmniej jednej cechy tekstu 3

- forma wiersza - pytanie retoryczne,
- bohater liryczny to zarazem adresat pytania,

- kontrast między obrazem z ww. 1 i 2 (portret jakby wyodrębniony przez naturę – oprawa z roślin; pogodna kolorystyka) a dramatyzowaną puentą,
- łączenie stylu poetyckiego i potocznego.

19. Podsumowanie (powinno uwzględniać różnice między zapisem mitu (Owidiusz) i jego reinterpretacją (Pawlikowska - Jasnorzewska), a także funkcjonalne określenie różnic w kształtach literackich obu utworów. Można również odnieść się do obecności w kulturze mitu o Narcyzie.
np.: W utworze Owidiusza mit jest metaforycznym zapisem wyobrażeń o ludzkiej naturze (o zapatrzeniu człowieka w siebie, tęsknocie za własną doskonałością). M. Pawlikowska-Jasnorzewska zreinterpretowała mit, który stał się pretekstem dla ukazania sugestywnego wizerunku samotnego człowieka, dramatycznie przeżywającego odrzucenie go przez innych. 3

19.1 za pogłębienie wniosku 3
np. Owidiusz
Gatunkiem literackim, w naturalny sposób przystającym do metaforycznego charakteru mitu, jest baśń. Mit ten funkcjonuje w późniejszej kulturze jako topos, jest źródłem pojęć określających człowieka („narcyzm").
M. Pawlikowska – Jasnorzewska posłużyła się formą poetyckiego skrótu, nadając szczególne znaczenie puencie, odwołała się głównie do emocji czytelników.

Uwaga: istnieje możliwość innego zinterpretowania wiersza Pawlikowskiej Jasnorzewskiej, np. jako ironicznej wypowiedzi o narcystycznym młodzieńcu, tak zakochanym w sobie, że aż zgłaszającym pretensję do świata (do innych, a nie do siebie) o to, że świat go nie kocha.

II. KOMPOZYCJA (10 punktów)
- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 10
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 5

III. STYL (10 punktów)
- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 10
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka. 5

IV. JĘZYK (21 punktów)
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 21
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 10
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne. 5

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8 punktów) (4x2)8

Temat 2. **Dwie lekcje łaciny. Porównaj sposoby ich przedstawienia we fragmentach *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza i *Lekcji łaciny* Zbigniewa Herberta.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 51 punktów)

Ferdydurke **Punktacja: 0 lub 3**

1. karykaturalna (groteskowa) sylwetka nauczyciela: 3

1.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3

- przesadnie uwydatniające się charakterystyczne cechy wyglądu i usposobienia (siwy staruszek z purchawką na nosie, przyjazny, ufny, pogodny, szczerze zmartwiony niewiedzą uczniów),
- niemal równoczesne martwienie się i rozpromienianie (naiwny, coraz bardziej ufny),
- przekonanie (manifestujące się entuzjazmem), że teoretyczny problem gramatyczny jest ważny dla wszechstronnego rozwoju uczniów,
- pewność, że z racji wykonywanego zawodu należy mu się posłuszeństwo („jeśli ja mówię, że wzbogaca, to wzbogaca"),

2. kontrast między wyglądem i zachowaniem nauczyciela (poczciwość) a reakcją uczniów (milczenie, paniczny strach), 3
3. kontrast między rangą przywołanego dzieła (Cezara) a sprawą, w której miało być argumentem, 3
4. kontrast między wiarą nauczyciela w sens własnych działań a buntem zrozpaczonego Gałkiewicza, 3
5. całkowita niewiedza uczniów; 3
6. groteska realizująca się w języku 3

6.1. za wskazanie co najmniej dwóch środków 3

- nagromadzenie zdrobnień (np. *człowieczek, gołąbek, paciorek*),
- nagromadzenie wyrazów łacińskich,
- nagromadzenie powtórzeń w języku nauczyciela (ośmieszenie typowego nauczycielskiego nawyku),
- słownictwo środowiskowe (np. *postawił mu kica, sztyk*),
- hiperboliczne epitety (np. *nadzwyczaj przyjazny*),
- słownictwo w narracji dyskredytujące bohatera (np. *uroił sobie*),
- znaczące, żartobliwe nazwiska uczniów,
- ekspresyjna składnia (pytania i wykrzyknienia),
- kontrast między uroczystym stylem nauczyciela (np. *brata z myślą starożytną, objawiły mistycznie wszystkie bogactwa antycznego świata*) a językiem Gałkiewicza (np. *Tra, la, la, mama, ciocia*),
- kontrast między wysokim stylem narracji (szyk przestawny, archaizowane słownictwo) a codzienną (potoczną) sytuacją,
- narracja 3-osobowa w dystansie wobec świata przedstawionego;

Lekcja łaciny

7. dostojna, pełna powagi sylwetka nauczyciela: 3

7.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3

- postępowanie wobec uczniów (pierwsza lekcja, różne odcienie gniewu, „tyrada", dyscyplina na lekcji, dwóje),
- zrozumienie dla ich lęków (rozładowuje napięcie, pozwalając *ryczeć*),
- widzenie go przez uczniów (uosobienie męskości, Rzymianin w todze, wódz – poczucie respektu);

8. stopniowanie trudności i ważności problemów jako zasada pedagogiczna, 3
9. wymaganie uczciwości (oszustwo hańbi), 3
10. wskazywanie w starożytności wzorów postaw i zachowań kształtujących charaktery uczniów, 3
11. fascynacja uczniów językiem i kulturą starożytnego Rzymu (nagroda: poznanie poezji Katullusa i Horacego), 3

12. sposób mówienia o nauczycielu:
za wskazanie co najmniej jednego środka językowego maksymalnie 3
– uroczyste słownictwo (np. *wkroczył, lustrował, młodzieńcy*),
– porównanie do dowódcy,
13. refleksja ucznia po latach (uczenie się łaciny - trudna, systematyczna praca, ćwicząca umysł, kształtująca charakter), 3
14. rozpoznanie konwencji wspomnienia: 3
14.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
– „pamiętam dobrze”,
– narracja personalna (1 os. l. mn.),
– narracja w imieniu zbiorowości (1 os. lp.),
– czasowniki w czasie przeszłym,
– styl, łączący sformułowania poetyckie (np. *płynęliśmy w niespokojne sny szkolne, wspaniałe jak portyki, długie jak bezsenne noce*) z potocznymi (np. *ryczeć na całe gardło, dwóje sypały się gęsto*),
– elementy humoru;
15. Podsumowanie (powinno dotyczyć różnic w przedstawieniu lekcji łaciny i wyjaśniać powody zróżnicowania).
np.: Różne sposoby mówienia i typy narracji w porównywanych tekstach posłużyły stworzeniu krańcowo różnych obrazów szkoły. Gombrowicz zdemaskował ją jako instytucję nie służącą rzeczywistemu kształceniu uczniów, oderwaną od życia, sformalizowaną; Herbert z perspektywy czasu ukazał ją jako ostoję kultury i cywilizacji. 3
15.1. za pogłębione wnioski 3
16. dostrzeżenie roli puenty w *Ferdydurke* (zagrażająca powszechna niemożność) 3
17. dostrzeżenie roli puenty w *Lekcji łaciny* (przeciwstawienie poezji łacińskiej i wkroczenia barbarzyńców) 3

II. KOMPOZYCJA (10 punktów)
– podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 10
– uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 5

III. STYL (10 punktów)
– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 10
– zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka. 5

IV. JĘZYK (21 punktów)
– poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 21
– poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 10
– w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne. 5

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8 punktów) (4x2)8